

İLAHİYAT FAKÜLTESİ

FELSEFEYE TARİHİ

ÜNİTE 3

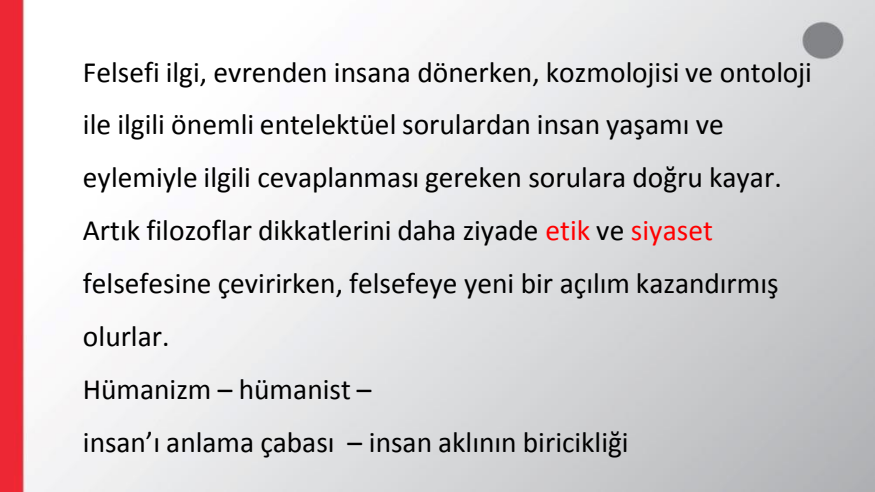
İLKÇAĞ FELSEFESİ / İNSAN ÜZERİNE FELSEFE

Sokrates ve Sonrası Dönem

Doğa üzerine yapılan İlkçağ Felsefesinin ulaştığı son nokta olan Atomcu felsefenin ardından, yaklaşık MÖ 5. yüzyılın ortalarında, Yunan felsefesinde büyük bir dönüşüm yaşanır.

Varlık ya da gerçeklik yerine çıkar gütmeyen felsefi yaklaşımların ardından, felsefenin merkezine **insan** geçirilir.

Felsefi ilgi, evrenden insana dönerken, kozmolojisi ve ontoloji ile ilgili önemli entelektüel sorulardan insan yaşamı ve eylemiyle ilgili cevaplanması gereken sorulara doğru kayar. Artık filozoflar dikkatlerini daha ziyade etik ve siyaset felsefesine çevirirken, felsefeye yeni bir açılım kazandırmış olurlar.

Hümanizm – hümanist –

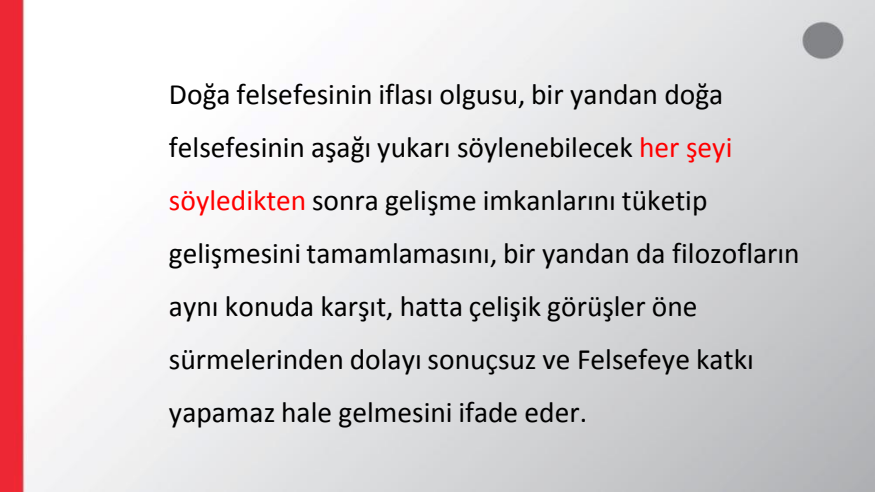
insan'ı anlama çabası – insan aklının biricikliği

Neden Doğa Felsefesinden İnsan Üzerine Felsefeye Geçilmiştir?

Felsefedeki bu değişime yol açan nedenler, **felsefi**, **politik** ve **sosyal** nedenler olmak üzere, üç başlık altında toplanabilir.

Felsefi nedenlerin en başında doğa felsefesinin MÖ 5. yüzyılla birlikte gerçekleşen iflası olgusu gelir.

Doğa felsefesinin iflası olgusu, bir yandan doğa felsefesinin aşağı yukarı söylenebilecek **her şeyi söyledikten** sonra gelişme imkanlarını tüketip gelişmesini tamamlamasını, bir yandan da filozofların aynı konuda karşıt, hatta çelişik görüşler öne sürmelerinden dolayı sonuçsuz ve Felsefeye katkı yapamaz hale gelmesini ifade eder.

5. yüzyılın ortalarından itibaren, Yunan demokrasisinin yapı değiştirmesi ve bir ticaret demokrasisine dönüşümüyle birlikte, aristokratlar iktidardaki ağırlıklarını yitirdiler.

Yeni yükselen ticaret erbabı sınıf, iktidardaki meşruiyetlerini temin edecek yeni bir bakış ya da felsefeye, kendilerine politik bilgi aktaracak yeni bir felsefeciler zümresine ihtiyaç duydu.

İşte çağlarının çocukları olan **Sofistler**, bu ihtiyacın bir sonucu olarak ortaya çıktılar.

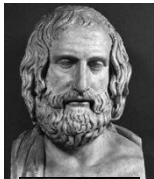
Politik iktidarın yeni sahiplerinin sözcülüğüne soyunan bu gezgin felsefe öğretmenleri, onlara ihtiyaç duydukları politik bilgi ve stratejileri öğretiler.

(Tüccar – Aristokrat ayrımı)

Sofistler

Yunanca sophîstes kelimesinden gelen "**sofist**" terimi sonraki yüzyıllarda asıl anlamından uzaklaşmış olmasına rağmen, felsefe tarihi bakımından önemli bir değişim dönemini anlatır.

Kelime anlamıyla "**sop-histes**", "bilen, bilgili kimse" demekse de buradaki gerçek anlamı belli bir alanda temayüz etmiş, belli bir konunun uzmanı, olmuş kimsenin konumunu anlatır.

Sofistler, M.Ö. 5. yüzyılda **para karşılığında** felsefe öğreten gezgin felsefecilerdir.

Göreceli ve **kuşkucu** düşüncenin köklerini atmışlar ve geliştirici olmuşlardır.

En ünlü ve önemli temsilcileri arasında, **Protagoras**, **Gorgias**, bulunur.

Sofist teriminin mecazi olarak günümüze kadar gelen diğer bir anlamı; Türkçe'deki "**safsata**" kelimesiyle ifade edilir.

İlk sofistlerin toplumda büyük bir saygınlığı olmasına rağmen felsefe tarihinde 'sofist' denildiğinde akla olumsuz bir anlam gelir.

Bu anlam başta dönemin en önemli filozofu olan Sokrates'in, Platon'un ve Aristoteles'in sofistlere karşı yürüttüğü mücadeleden ileri gelmektedir.

Sofistler sürekli bu düşünürler tarafından eleştirilmiş, para karşılığı ders vermeleri o dönemde yadırganmıştır.

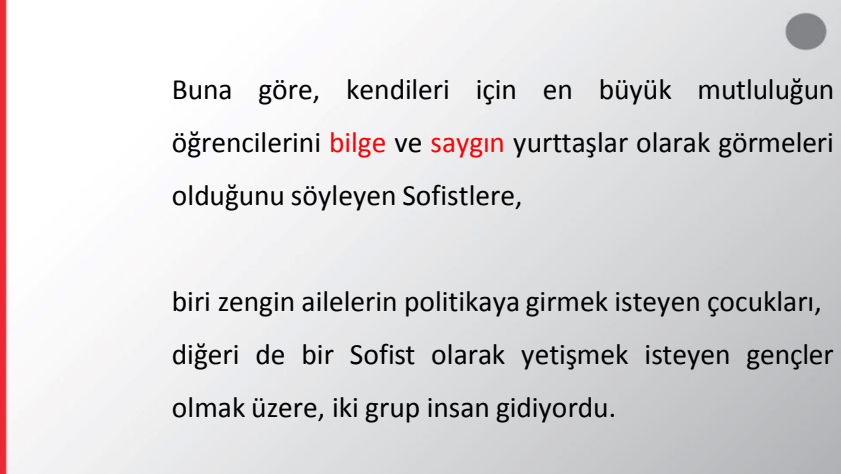
Bununla birlikte felsefe tarihi içinde **erdem**in öğretilir olup **olmadığı** gibi çok önemli soruların sorulmasında ya da yeni yaklaşımlar geliştirilmesinde sofistler her dönem önemli etkilere yol açmışlardır.

Eğitim

Sofistler her ne kadar ayrı bir felsefe okulu meydana getirmeseler de onları birlikte sınıflamayı mümkün kılan ortak birtakım özelliklerden, söz etmek mümkündür.

Yunan Aydınlanma çağının öncüleri veya en önemli temsilcileri olan Sofistler, her şeyden önce eğitimcilikleriyle, gezgin öğretmenler olma özellikleriyle öne çıkarlar.

Buna göre, kendileri için en büyük mutluluğun öğrencilerini **bilge** ve **saygın** yurttaşlar olarak görmeleri olduğunu söyleyen Sofistlere,

biri zengin ailelerin politikaya girmek isteyen çocukları, diğeri de bir Sofist olarak yetişmek isteyen gençler olmak üzere, iki grup insan gidiyordu.

Başta Protagoras olmak üzere, Sofistler devlette düzensizliği ve devletin çözülmesini önleyecek **iyi yasaların** nasıl hazırlanacağını, toplumsal organizma için yasalar, gelenekler ve yaşam biçimleri tasarlayıp kuran **siyaset sanatını**, insanın toplumsal çevresiyle olan karşılıklı ilişkilerinin nasıl düzenleneceğini, doğru politikaların en iyi bir biçimde nasıl sunulacağını öğretme iddiasında olmuşlardır.

Gerçekte "insanın her şeyin ölçüsü olduğunu" söyleyen Protagoras'ın bu sözü, herkesin farklı bilgilere ve farklı ihtiyaçlara sahip olması nedeniyle, bir değerlemeler çokluğunu mümkün kılar.

İşte bu farklı bakış açılarına, ilgi ve çıkarlara sahip insanların, bir toplum düzeni içinde bir araya gelmelerini ve barış içinde yaşamalarını mümkün kılacak yetenekleri, siyaset sanatı ve politik erdemleri öğretenler Sofistlerdir.

Sofistliğin en önemli boyutu, onların eğitimcilikleri ve erdemin öğretilirliğine olan inançlarıdır.

Çünkü söz konusu inanç ve pratiğin, eskiden doğuştan getirildiğine, belli bir soydan ya da sınıf geleneğinden olmanın, soylu sınıftan gelmenin siyasi iktidara yükselebilmek için yeterli olduğuna inanan Yunan toplumu üzerinde oldukça devrimci bir etkisi olmuştur.

Büyük değişiklik: SOFİSTLER

Daha önceki Yunan filozofları birlik ve farklılık içindeki evrenle ilgilenir ve büyük sorular sorarken, SOFİSTLER daha çok insanın kendisiyle, insanın nasıl davrandığı konusuyla ilgilendiler. Büyük bir gerçeğin peşine düşmek yerine, insanların karşılarında çıkan durumlardan en iyi nasıl yararlanabileceklerini araştırdılar. İnsanlara iyi konuşmayı, iyi yazmayı, paradokslar ve çarpıtılmış akıl yürütmeler kullanarak mahkemede davalarını başarılı bir şekilde savunmayı öğretiler. Bu yüzden, onları siniklik gibi kötü alışkanlıklar aşlamakla suçlayan Atinalılarla başları derde girdi.

Protagoras

HER ŞEYİN
ÖLÇÜSÜ İNSANDIR

PRATİK BİR ADAM OLAN
PROTAGORAS GERÇEK BİLGİNİN
MÜMKÜN OLMADIĞINI
DÜŞÜNÜYORDU. ASIL SORUN YARARLI
KANILAR OLUŞTURMAKTI. ONUN
KUŞKUCU GÖRÜŞÜNE GÖRE, FİKİR
AYRILIKLARI GERÇEĞE BAŞVURULARAK
ORTADAN KALDIRILAMAZDI

SINIRLARINA
VARDIRILAN BU
GÖRECECİLİK
TRASİMAKUS'U "GÜÇLÜ
OLAN HAKLIDIR"
SONUCUNA GÖTÜRDÜ

ADALET
GÜÇLÜ OLANIN
YANINDADIR

Trasimakus

zamanın pek çok filozofu Sofistleri verdikleri eğitim hizmeti karşılığında para aldıkları için şiddetle eleştirmiştir.

Neden Eleştirilmişlerdir ?

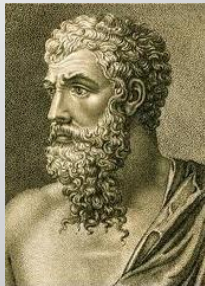
Her şeyden önce onların öğretme iddiasıyla ortaya çıktıkları iyi yurttaş olma ve yönetme sanatı, Yunanlılara göre öğretilecek bir şey olmayıp, insanların neredeyse içgüdüsel olarak atalarından miras alıp çocuklarına aktardıkları bir özellik ya da değerdi.

Filozoflar ise Sofistlerin para almalarına, ikinci olarak, aslında onların önemli ölçüde değişime uğratmış oldukları felsefe ve filozof telakkilerine yabancı oldukları için karşı çıkarlar.

Özellikle Platon ve kısmen de Sokrates gibi filozofların aşına ve hayran oldukları bir geleneğin, sözgelimi Pythagorasçı geleneğin felsefe anlayışına göre, bilgelik **dostlar**, özellikle de **birbirlerini sevenler arasında paylaşılacak bir şeydir.**

bu bilgelik insanı sadece arındıran
değil, dünyadan bağını kopartarak,
özgürleştiren bir şeydir.

Oysa Sofistler öğrettikleri şeyler
karşılığında para almak suretiyle
kendilerini özgürlükten mahrum
bırakırlar.

Kritisizm

Sofistlerin en belirgin özelliklerinden biri de onların hemen her şeye karşı geliştirmiş oldukları **eleştirel** tavidir.

Yunan toplumunda, o zamana dek hiçbir şekilde sorgulanmamış olan kurumlara, toplumun siyasi ve hukuksal temellerine ve dine yöneltilen bir eleştiri ve sorgulama faaliyetinden meydana gelir.

Başka bir deyişle, Sofistler "Aydınlanma Çağı'nda eleştirel düşünceyi uyandırmış, bir anlamda felsefeye, dine, gelenek ve göreneklerle bunlara dayanan kurumlara meydan okumuş ve onların kendilerini akla dayalı olarak haklı kılıp temellendirmeleri için gerekli zemini hazırlamıştır.

geleneksel dini inançlara saldırırlarken, kendilerinden sonra gelecek olan filozoflara, daha sağlam ve tutarlı Tanrı anlayışlarına giden yolu göstermişlerdir.

Onlar devleti ve yasalarını eleştirirken de felsefeye dayalı bir devlet ve siyaset anlayışına giden yolu açmışlardır.

Kısacası, Sofistler, eleştiricilikleriyle felsefeyi daha sağlam temellere oturması, ilk ilkelere yönelmesi için adeta zorlamışlardır.

Septisizm

Sofistlerin paylaştıkları bir diğer ortak özellik de Septisizm, kesin ve mutlak bilgi imkânına duyulan bir güvensizlik olmuştur.

Eğer, varolanlar sürekli bir akış içindeyse, duyum da hareket halindeki nesnenin duyunun hareketiyle karşılaşmasının bir sonucu olup kişiden kişiye değişiyorsa ve hangi görünüş ya da algının doğru olduğuna karar verecek nesnel bir standarttan, görünüşleri kendisiyle yargılayacağımız nesnel bir gerçeklik var değilse, genel geçer bilgiden söz etmek hiçbir zaman mümkün olmaz.

Buna göre, varlık problemine karşı mutlak bir kayıtsızlık sergileyip, tüm dikkatini insan üzerinde yoğunlaştıran Sofistler, bununla birlikte insanın bilgisini ele alırken, **aklın** analizini Sokrates'le öğrencilerine bırakıp, kendilerini **duyusal** bilgiyle sınırlamışlardır. Onlar, **rasyonel** bilgi üzerinde değil fakat **ampirik** bilgi ve deneyimin verileri üzerinde durmuş ve gerçekliği bu bakış açısıyla yargılamışlardır.

(fenomenalizm- ampirisizm – rölativizm)

Gördükleri ve anladıkları şekliyle hakikatle gerçekten ilgilenen Sofistler, fenomenlerin dışında ayrı bir gerçeklik, görünüşlerden bağımsız bir varlık olmadığını savunarak, varolan her şeyin **fenomen**lerden ibaret olduğunu söylemişlerdir.

İlk ve en büyük Sofist olan Protagoras, bireyin her şeyin ölçüsü olduğunu ve şeylerin de tıpkı insana göründükleri gibi olduğunu savunmuştur.

Buna göre, bilginin temeline algıları yerleştiren Sofistler, ampirisizmin kaçınılmaz bir sonucu olarak bilginin de **görelî** olduğunu belirtmişlerdir.

Mutlak ve değişmez bir hakikat olmayıp bilgi ve hakikat bireyin algılarına, toplumsal, kültürel ve kişisel eğilimlerine görelidir.

rölativizm

Gerçekten de "ölçü-insan"
anlayışıyla kendisinden önceki
doğa filozoflarına meydan
okuyan, bu filozofların
birbirleriyle çelişik
düşüncelerinin aklın
yetersizliğini ortaya koyduğunu
savunmaktadırlar.

Protagoras ve diğer Sofistler, bilgi alanındaki bu görelilik ve öznelciliği, doğallıkla etik ve estetik alana veya değerler alanına da yansıtmışlardı.

tüm ahlaki değerler, kişilerin onları nasıl algıladıklarıyla ilgili bir konu olmak durumundaydı.

Tanrılar, zeki devlet adamlarının insan ve toplumu itaat altına alma için, var kıldıklarını ve bunun da gerçekte bir kuruntu olduğunu düşünürler.

Kısacası sofistlerin İnsan, toplum, devlet, doğru bilgi, ahlâk, hukuk, din, vb. konularında İleri sürerek geliştirdikleri rölativizm, sübjektivizm ve şüpheciliklerle yeni bir ayrıma yol açmışlardır.

Ancak öte taraftan bu konular üzerinde geniş bir tartışma açarak değişik görüşlerin ortaya çıkmasını da hazırlamışlardır.

Sokrates (Socrates) (M.Ö. 470-399 Atina)

Sokrates 469 yılında Atina'da doğmuştur.

Heykeltıraş Sophroniskos ile ebe

Phainerete'nin oğludur.

Sokrates, genel olarak felsefenin ve Batı felsefesinin, özel olarak da Antik Yunan felsefesinin, hiç kuşku yok ki en kilit ismidir.

Batı felsefesinin beşiği kabul edilen Antik Yunan felsefesi, bir bütün olarak onun ismiyle sınıflandırılır.

Presokratikler – Sokratikler

Sokrates'ten yazılı hiçbir metin elimize ulaşmamıştır.

Profesyonel "bilgi hocaları"nın ortaya çıktığı bir dönemde öğretmenliği resmi bir meslek olarak da seçmemiştir.

Sokrates

(M.Ö. 470-399)

SORGULANMAYAN HAYAT
YAŞANMAYA DEĞMEZ

Başta insanlar Sokrates'in de sofist olduğunu sandılar. Oysa o sofistlerin en büyük hasmıydı.

Kendisi hiçbir şey yazmamasına karşın, general Ksenofon ve filozof Platon'un yazdıklarında Sokrates'in çok canlı bir tablosunu buluruz.

Kılıksız, çıplak ayaklı, tıknaz Sokrates savaştaki cesaretiyle de tanınmıştı. Pazar yerinde tartışmalar yapmaktan hoşlanırdı.

Sokrates'le birlikte etik sorunu artık bilimsel bir şekilde ele alınmaz oldu. Sokrates ahlakla, yani haklı, doğru ve iyi olanın araştırılmasıyla çok ilgiliydi.

Felsefeyi sofistler gibi bir meslek olarak değil, bir yaşam tarzı olarak görüyordu.

(Şehre Niçin bu kadar bağlı?)

Kendisi ve yurttaşlarını ciddi olarak incelemeyi, ahlakça olgunlaşmak için durmadan çalışmayı, hayatının hep ödevi saymıştır.

O da, Sofistler gibi, başlıca, insan hayatının pratik sorunlarıyla ilgilenmiştir.

Ancak, Sofistlerden farklı olarak bu soruna gerçek, derin bir ahlaki ciddiyetle yönelir.

Sokrates'in diyalektiğinin ve alaylarının amacı, temelsiz iddiaları aklın ışığına tutmak ve insanın kendi doğasının bilgisine doğru ilerlemektir. Gerçeğe ulaşma olasılığı konusunda sinik değildi ama bunun ancak çok çalışarak gerçekleştirilebileceğine inanıyordu.

Onun gerek sessiz, sürekli felsefi düşünmeleri, gerekse Atina'daki orijinal çalışmaları böyle bir anlayışla beslenmişlerdir.

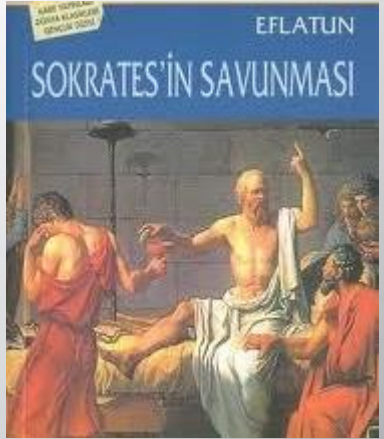
Kendisi bir çığır, bir okula bağlı olmadığı gibi, bir çığır da kurmaya kalkışmamıştır.

Çarşıda-pazarda dolaşır, karşısına çıkanlarla konuşmaya çalışırdı.

Sokrates 70 yaşında iken “gençliği baştan çıkarmak ve Atina’ya yeni Tanrılar getirmeye kalkışmak” ile suçlandırılıp mahkemeye verilmiştir.

Boyun eğmek bilmeyen onuru yüzünden yargıçları kızdırıp ölüm cezasına çarptırılmıştır.

Tutukevinden de kaçmayı ret etmiş ve 399 yılının mayısında zehir içirilerek öldürülmüştür.

Ahlak Anlayışı

Sokrates genellikle ahlak felsefesinin, yani değer öğretisinin kurucusu olarak bilinirse de, ondan geriye kalan şey, bir öğretiden çok, **kişilerin bilincine, özlerinin ne olduğunu göstermeye yönelik bir çabadır.**

"Atinalıları uyandırıp, hayatın anlamı ve kendileri için gerçekten iyi olan üzerine düşünmeye sevk etmek" diye ifade edilebilecek misyonu benimsemiştir.

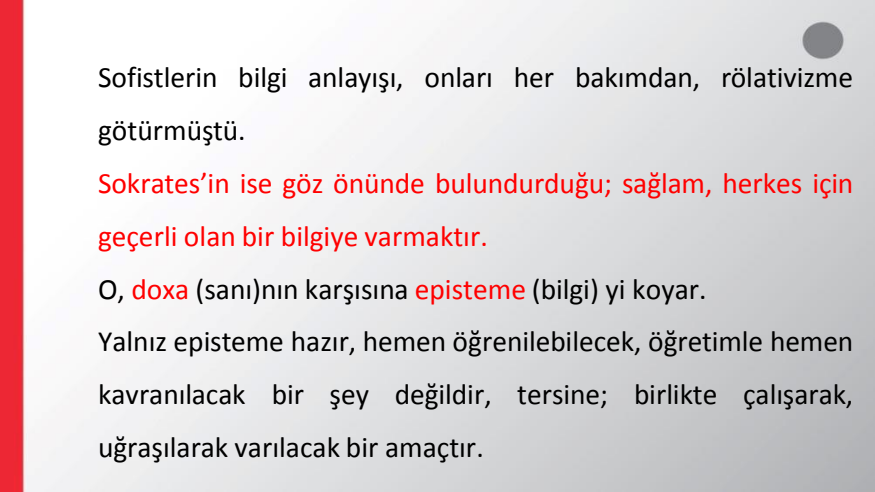
Sokrates, hayatının önemli bir kısmında, kendini Atinalılarla ama özellikle de gençlerle hayatın anlamı, **neyin gerçekten iyi olduğu, insanın gerçek amacının ne olması gerektiği** gibi soruların belirlediği genel çerçeve içinde felsefi tartışmalar yaparak bir ahlak reformu gerçekleştirme çabası içinde olmuştur.

Sokrates'in bu konudaki çıkış noktası, "**erdem ile bilginin özdeş, aynı oldukları**" görüşüdür.

Yüzeysel bilgiyi aşma ve şeylerin gerçek bilgisine ulaşma isteğiyle, bireylerin davranışlarında ve yaşamlarında temel aldıkları inançları sorgulamaya yönelmiştir.

Din ve geleneğin otoritesine gözü kapalı bağlanmanın yanlışlığı konusunda Sofistlerle ortak bir anlayışı benimserken

Sokrates, inançlarını ayırım gözetmeksizin yadsımak için toplumun bütün kesimlerine seslendi; bu tutumu da şiddetli tepkilerle karşılaşması ve trajik bir biçimde ölmesi sonucunu doğurdu.

Sofistlerin bilgi anlayışı, onları her bakımdan, rölativizme götürmüştü.

Sokrates'in ise göz önünde bulundurduğu; sağlam, herkes için geçerli olan bir bilgiye varmaktır.

O, **doxa** (sanı)nın karşısına **episteme** (bilgi) yi koyar.

Yalnız episteme hazır, hemen öğrenilebilecek, öğretimle hemen kavranılacak bir şey değildir, tersine; birlikte çalışarak, uğraşarak varılacak bir amaçtır.

Sokrates,"Hiç kimse bile bile kötülük işlemez, **kötülük bilginin eksikliğinden ileri gelir**" der. (erdem ve bilginin özdeşliği)

Yine bu yüzden bütün öteki erdemler, ana erdem olan bilginin (**episteme**) içinde toplanmışlardır ve bilginin kendisi edinildiği ve öğrenildiği gibi, öteki erdemler de elde edilir ve öğretilir.

Beden ve Ruh Ayrımı

Onun gözünde insan, bir beden ve bir ruhtan meydana gelen, bir maddi bir de manevi boyutu bulunan bileşik bir varlık olup bunlardan insanın gerçek benliğine karşılık gelen, onu her ne ise o yapan öge ya da bileşen, ruhtur.

Gerçekten var olan ölümsüz ruh karşısında, beden sadece bir araç olmak durumundadır.

İnsanı meydana getiren bu iki ayrı bileşen, Sokrates'e göre, iki ayrı değer türünün ortaya çıkışma neden olur.

Gerçekten var olanın beden olduğuna inananlar veya insanı insan yapan unsurun ruh olduğu bilincinden yoksun olanlar, mutluluğu bedensel tatminlerde arayan, haz, maddi zenginlik ya da şan, şeref peşinde koşanlardır.

Psukhe ya da ruha gelince Sokrates, ruhu akılla, insanın rasyonel meleke ya da yetileriyle özdeşleştirir.

İnsanın gerçek benliği, onu insan yapan *şey psukhe* olup, *psukhe*'nin özü akıldır.

Her varlığın yerine getirmek durumunda olduğu bir fonksiyon, onun varoluşunun bir amacı bulunduğunu düşünen Sokrates, işte bu noktada, meşhur *arete* ya da *erdem* telakkisini geliştirir.

"sorgulanmamış bir hayat yaşanmaya değer olmayan
bir hayattır"

Onun bu bağlamda sorduğu temel sorular şunlardır:

"İnsanın amacı nedir?"

"İnsana özgü olan faaliyet türü hangisidir?"

"İnsan varlığı, başka varlıkların yerine
getiremeyeceği hangi işlevleri yerine getirmek
durumundadır?"

Sokrates'e göre, insana özgü olan faaliyet türü hareket, büyüme, duyumlama ya da üreme değildir.

Zira bunları başka hayvan türleri de gerçekleştirir.

İnsanın *arete* si, yalnızca insanda bulunan, insana özgü olan akılla ilgili olmak durumundadır.

Zira **akıl** ve akıllı kullanma yalnızca insana özgü olup, onu başka hayvan türlerinden ayırır.

Bu açıdan bakıldığında, Sokrates'in

(i) ahlaki failin keşfedebileceği, bu keşfini müteakip kendisine uygun olarak yaşayabileceği, kendisini mutlu kılacak evrensel ve nesnel bir moral hakikat bulunduğunu;

(ii) failin ahlaken özerk olması ve kendisine mal etmek durumunda olduğu moral bilgiye uygun yaşaması gerektiğini savunduğu söylenebilir.

Son olarak Sokrates, içinde bir **Daimonion** adı verdiği ve hayatının önemli anlarında kendisine yol gösteren bir sesin varlığından bahsetmektedir.

Daimonion'ın, alıkoyucu bir rol oynayan uyarıcı bir sesleniş olarak tanımlar.

Bu sesin ne olduğu üzerinde çeşitli yorumlar yapılmıştır. Ne olarak anlaşılırsa anlaşılsın (vicdan, ahlaki bir sezi, ilahi bir sesleniş, vb) Daimonion Sokrates'in ahlak görüşünün tek yanlı rasyonalizmini tamamlayan bir etken olarak görülmüştür.

Zira Daimonion, temel yapısı itibariyle irrasyonel bir yapı arz etmektedir.

Siyaset Anlayışı

Düşünce tarihinde politika felsefesinin kurucusu olarak kabul edilen Sokrates'in politika felsefesi büyük ölçüde onun **demokrasiye** yönelik eleştirileriyle, en iyi yönetim biçiminin ne olduğuna dair fikirlerinden oluşur.

Bu görüşlerin gerisinde, elbette onun genel olarak devletin, özel olarak da Yunan kent devletinin doğası ve işlevleriyle ilgili fikirleri bulunmaktaydı.

polis veya kent-devletinin varlık nedeni, sadece yurttaşlarının hayatlarını güvence altına almak değil bundan daha ziyade onların mutluluğa erişebilmelerini mümkün kılmak, ahlaken iyi bir yaşam sürmelerini sağlamak ve yurttaşlarına iyi bir hayat temin etmektir.

Eğitim Anlayışı

Sokrates, ölçülü insan modelini ön plana çıkartan bir felsefi anlayışa sahiptir.

Ondaki insan, ahlaki bir varlıktır ve kendi içinde bir düzene sahiptir.

İnsanın gelişmesi de bu düzene uygun olmalıdır.

Onun için insanın bu uyumlu yapısına en uygun eğitim metodu ise **diyalog** metodudur.

Diyalektik

Sokrates'in araştırma yöntemi soru ve yanıtlara dayanıyordu. Kendini gerçeğin ebesi gibi görüyor ve mantıksal bir yolla, adım adım ve çoğu zaman alaylı bir üslupla hasmının gerçeği itiraf etmesini sağlıyordu.

James Joyce onun bu yöntemi karısı Ksantippe'den öğrendiğini iddia eder.

Diyalog metodu; ironi ile başlamalı, soru-cevapla sürdürülmeli ve doğurmaca buldurma-keşfetme ile bitirilmelidir.

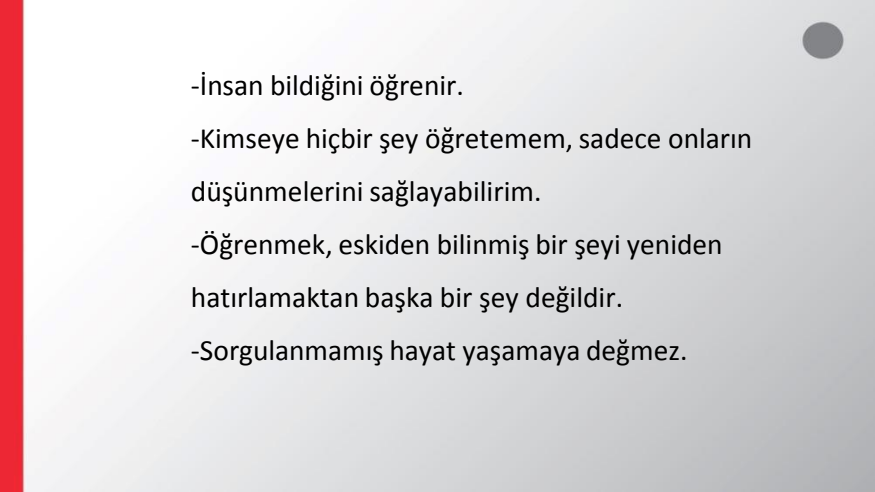
Yani Sokrates'in savunduğu felsefi düşünüş biçimi, insandaki doğal yapıları ortaya çıkartmaya yöneliktir.

Bu durum, eğitim felsefesi için de aynen geçerli sayılmaktadır. (doğurtma)

Sokrates'ten (Socrates) Seçme Sözler ve Diyaloglar

- Bir şeyleri değiştirmek isteyen insan, işe önce kendisinden başlamalıdır.
- Bilgi ruhun gıdasıdır.
- Bir yargıç, iyi niyetle dinlemeli, akıllıca karşılık vermeli, sağlıklı düşünmeli, tarafsızca karar vermelidir.
- Bilen insan kötülük yapmaz.

-İnsan bildiğini öğrenir.

-Kimseye hiçbir şey öğretemem, sadece onların düşünmelerini sağlayabilirim.

-Öğrenmek, eskiden bilinmiş bir şeyi yeniden hatırlamaktan başka bir şey değildir.

-Sorgulanmamış hayat yaşamaya değmez.

| TEŞEKKÜRLER